

GRÁMATYKA CZEŠKA
w dwogij stránce

ORTHOGRAPHIA PRZEDKEM

Kteráž včij českú řeč práwě a vlastně
psáti / y čijsti. Ta se y ley-
kom hodij.

ETIMOLOGIA POTOM

Kteráž včij českú řeč práwě a
vlastně mluwiti / y z latij
ny wykládati. Ta sa=
mým latinijkom
přijslussij.

Ktožkoli žádáss česky řádně čijsti
psáti: y z latijnjy chcess wykládati
Máss tyto znowa wydané s pilnostij
knijžky přečijsti.

Aby ony jako ten dobrý Tymotheus / a ona dobrá Zuzanna / z mladosti w zákoně páně čtauce / w pijsmijch swatých se wyučowali:

Gestližeby pak kto práci tauto nassij sa hnut / a zbuzen / nad to gesstě nětco zprávněysijho k Orthographij české nassel a wyhledal: my wděčni toho sauce / z toho pána boha chwáliti budeme: Neb každému w řeči české zběhlému / giž snaaze přijgde opravowati / nežli od počátku počijti.

Wssak wasse .m. z tohoto malého dijkám wassim poslúženij / wždy tu powolnost / služebnjúkúw swých a hotowost ráčijte poznati: bychom w čem wětssim mohli / žebychom gim rádi poslaužili. S tijn day se wassij .m. pán Buh y s nimi podle obogijho člověka wždycky dobře mijti. Dán w Náměssti we čtrvtek památky .S. Zofij. Léta páně MDXXXIII.

DISTICHON AD LECTOREM

Quisquis amas sermonem scribere rite bohemum
Et legere: Hic modicus praestat vtrumque liber.

ORTHOGRAPHIA

Yakž se z Ržeckého yazyku wykládá / Gest vměnij prawého / miyrného psanij / a z toho také prawého miyrného čtenij.

ROZDIELENII ORTHOGRAPHII

Yakož ginaa každaa / tak y česká Orthographia w dwogij wěcy záležij. S strany zwuku slow / w slussném liter postawenij / yak se která slova kterými literami psáti magij / k snadněysijmu wyslowenij. A s strany smyslu řeči / w slussné punctúw rozdiylnosti: yak se která řeč kterými puncty má děliti / k snadněysijmu smysla wyrozuměnij. Aby tak každemu čtenáři snáze bylo / y slova wyslowiti / y wasseliké řeči wyrozuměti. Neb yakož littery rozdiylný zwuk/tak punctowé rozdiylný smysl vkazugij.

PRWNI STRANKA CZIESKE

ORTHOGRAPHII

Ku poznánij prwnij stránky Orthographij české řeči / s strany zwuku slow: yak se která slova kterými literami / praawě a miyrně magij psáti: k snadněysijmu wyslowenij / gest potřebij. Nayprwé pořád wssecky litery .t. abecedu českú položití. Druhé rozdiyl mezy literami / w mocy zwuku gegijch oznámíti. Třetij příkladně / pořaadně to wsse okázati. Ččtwrté / některé breuiatúry .t. vkracowánij psanij / znamenati.

ABECEDA CZIESKA

a / á / b / c / č / d / d' / e / é / f / g / h / i / ij / y /
ý / k / l / m / n / ň / o / p / r / ř / s / s' / s'
's' / t / t' / v / u / ú / w / x / z / ž /

Rozeznánij mezy literami w zwuku a w mocy.

VOCALIS

Mezy wssemi literami / toto gest prwnij rozezná

nij. Ssest gich slowau Vocáles / neb česky / hlasyté: Jako / a / e / i / y / o / u. Ktereež protó slowau vocáles / neb hlasyté / že každá ta litera / hlas swúy prostranný má / Yako /a/ samo /e/ samo / též /i/ malé y welikee /y/ také /u/ samo prostranný hlas činij.

CONSONANTES

Giné wssecky litery slowau / a sau Consonantes / aneb česky / spoluzwučné: protože ne samy / ale vždy s některau z těch ssesti / swúy zwuk magij. Yako příjkladně /mast/ trest/ mnich/ mysl/ kost/ duch. Sau owsem w české řeči / některá krátká potworná slova: gessto žádné vocálnij hlasyté litery nemagij. Yako wrch/ srp/ trh/ chrt/ smrž/ smrk/ krk. Ale w giných yazyčých toho se nenalézá.

NAD VOCALEMI TO GEST

nad hlasytými literami / co má znamenáno býti.

Nad vocálemi slussij znamenati accenty / to gest čárky tenké / na stranu tržené. Kdežkoli ten accent nad kterou stogij / tu gest toho hlasu / neb toho zwuku / dlauhé wostřeyssij znění: kdežpak toho accentu nad kterou není / tu gest toho hlasu krátké y mdleyssij znění.

Malee neb tenké i / w swém prodlúžení / místo accentu / dwognásobně se klade / takto ij. Yakož pak y giné vocáles / neb hlasyté / w swém prodlúžení / a w swém ostřeyssijm znění: místo accentu / dwognásobně w zákoně sau položeny.

NAD CONSONANTES / TO GEST

nad spoluzwučnými / co maa znamenaaano býti.

Nad Consonantes / slussij znamenati apices / totižto wrssky obssijrnee kraatké: kdež těch nad nimi není /

tu každá litera bez toho wrssku / w swém přirozeném zwuku | znij. Ale kdežkoli nad kterou ten wrssek stogij / tu gest té litery / neb hrubssij / neb tensusij / y břinčaweyssij znění. Neb wrsskové změnění přirozeného zwuku nad každau literau wyznamenawagij. Yakož to wssecko pořádně w příjkladech abecedy vkázáno bude.

DIPHTHONGI

Že w každé řeči Diphthongi se znamenagij / a vkazugij / slussij wíeděti. Že Diphthongus gest dwú hlasytých liter / moc swú držijčých / w gednu syllabu spogenij / neb zběhnutij. Každá litera vocálnij / sama / neb s ginými Consonanty / má obwlasstnij syllabu činiti: a protož když se dvě spolu (obě moc hlasu swého držijce) w gednu syllabu zbiehnau / to slowe Diphthongus.

Pět pak Diphthongi w České řeči máss znamenati: Ay / au / ey / oy / uy. Tu vždy sau dvě liteře vocálnij / obie swú moc držijčý: a obie spolu gedinú syllabu činij.

Ay / Gest Diphthongus hněwivosti. Yako: Ay nech mne / ay co činijte.

au / W české řeči gest diphthongus vžitečný. Yako příj-
dau / budau: když se o mnohých mluwij. Teež / tau cestau /
swau rukau / když se in ablatiuo feminini generis mluwij: To
ssijře poznáss z Etymologij.

Ey. Yako gey / neymileyssij. Tu také / někdy malé i/ spolu
s /e/ a s welikým /y/ místo consonantu / w gednu syllabu
přicházý. Yako pilnieyssij / mijrnieyssij.

Oy. Yako boy / hoy / koy / foyt. Ta slova w zákoně někdy
skrže y / někdy skrže g / tiskli: Ale každý může poznati /
že zadu ne g / ale y/ weliké znij.

uy. Yako múy / twúy / swúy.

Ty dwa diphthongi / uo / ie/ některij w českee

řeči psanij / nenaaležitě pijssij. Yako / Buch / muoy / duom / wijera / mijera / swědectwie / narozenie / slussieli / slyssiece. Mohliby chom y my též welmi snadně psáti: ale že nikoli toho poznati nemůžeme / aby kteříj lidé tak mluwili: nebbý podlé takowěho psanij w mluwenij / musylo býti diwnee aust křiwenij. Protož yakž sami mluwijme / y giné lidi mluwiti slyssijme: tak bez těch diphthongů pijsseme. Yako Búh / múy / dúm. Tu /ú/ s accentem / to prodlúženíj a wostřeyssij zněníj dobře zprawij. Též wijra / mijra / swědectwij / narozeníj / slussijti / slyssijce: tu samo dwogité ij / dobře dlawo / a dosti wostře znij / Nám se wždy widij / že takowé uo / a ie / yakž se pijsse / zlý zwuk w české řeči / a welikú překážku / čtenáři činij.

Wssak gestliže se komu takowé psanij předce lijbij / má toho dobrú wůli: my w tom žádněho nechcem haněti / než což se naam mijrněyssiho widij / to sme obljbili / y giným vkázali.

PRZIKLADOWE K VKAZANII

mocy a zněníj / pořaadně každě litery wssij české abecedy. A zwlástě yak ta litera /i/ při které giné liteře maa psána býti / w swém hlasu.

a/ bez accentu/kraatce maa znijti. Yako swatý / swatost / když se o swatém člowěku mluwij.

á/ s accentem / dlawe a wostře má znijti. Yako yá / má / twá / pán: též swátost když se (ačkoli bez pijasma z obyčege) o služebnosti swátosti mluwij.

b/ se vziwá gednosteyně na každém mijsťě. Po b/ když se malé i/ klade / má tence složeno býti. Yako biblij / bili: Kdež se weliké y/ klade / má hrubě složeno býti: yako byly / bydlo / býti.

c/ bez wrssku / w tom zwuku znij / yako kdyby dal

znamenij mlčeni /c/ c. yako / co cesta / cpáti. Při tom c když se koli klade y/ wždy se welké má klásti: neb tak práwě znij. yako cyzý cýsař. Ač se ti kteříž zákon wytiskli w tom gednostayně nesrownawagij.

č/ s wrsskem / w tom zwuku znij: yako když děti kolébagij / č /č/. yako často / česky. Po tom /č/ když se koli pijsse /i/ wždy se má malé neb tenké / gedno neb dwogité klásti. Yako činiti / čistiti / čijsti / čijti.

Tuto pilně znamenay / že při tom obogim / c / č / ta litera /z/ zbytečně se přidává: neb se tu w swém zwuku nikdá newyslowuge: a byt se mělo /z/ po /c/ wyslowowati / musyloby mnohé nemotorné sseplánij býti. yako /c/z/o: c ž lowěk.

Po wersálnijm /C/ musý se někdy /ž/ s wrsskem za samý wrssek přidati: aby bylo hrubssij geho zněníj. yako Čžlowěk / Čžlanek.

d/ bez wrssku wssudy obyčegem zwyklým hrubě znij. yako Dawid / dar / duch / dúchod. Po /d/ malé i tence se má skládati. yako gdi / dij / dijly. Ale weliké y/ po d/ hrubě se má složití. yako dým / dýl.

d~/ s wrsskem / gest w subtýlněyssiho zněníj. Yako pod~/ / rod~/ / ted~/ / chod~/.

e/ bez accentu / gest w zwuku swém krátké. Yako ne / se / tebe / sebe.

é/ s accentem / gest dlawé / wostře / zwučné. yako / mé / twé / nésti / wésti.

f/ wssudy gednosteyně fučij. yako fary / fičij.

Po f / malé i/ obyčeyně wždy se klade. Yako fijky / fiola: leč w té interieccy když dijš pfy.

g/ ani w latinijkú / ani w čechú / gednosteyně se neběre: někdy tenčegi. yako Gezus / giřik / gitro. někdy hruběgi. yako gabriel / goliaš / galilea / gummi.

Ta hrubost geho mohlaby (by obyčey byl) wrsskem rozeznána býti. Po g/ wždy obyčeyně malé i/ se klade. yako gistě / gi / giđlo.

Tuto také znamenay / že g před /s/ nikdy se nečte. A poněwádž se nečte: proč se darmo při tom slowě sem / smě / neb sau / pijssse? Mnohá slowa gednosteyně se pijssij / a wssak w řeči rozum wkazuge wlastnij každého wyznamenánij.

h/ wssudy w swém zněnij duch wydáwage hučij. yako hlawa / helm / tehdy / twého. Kdež má zniyti / yakoby někto trhl po spálení sebe / tu s předloženým c/ za gedno se spoguge. Yako chrám / chwála / chytrých / chtiwých. Po /ch/ vždy weliké y/ má se klásti. Yako chystá / chyba / chytil.

i/ maličké vždy (w prostranném rtúw otewřeníj) tence a krátce zniij. yako gich / wiz / tito / psáti / státi.

ij/ pak to / kdež gest dwogité / také vždy tence / ale dlauze wostře zniij. yako wíjm / pijm / gíjm / díjm.

A zadu / milij / dobříj.

y/ weliké bez accentu / vždy (w sewřeníj rtúw krom samého prostředku) hrubě a krátce zniij. Yako ty / wy / my / byly / myly. když se o ženách mluwíj.

ý/ weliké s accentem / také vždy hrubě / ale k tomu dýle a zwučitěgi zniij. Yako dýle / mýle / mýně.

A zadu / milý / dobrý / zlý.

Tuto slussij znamenati / že obogijho i/ malého / welikého / čechowé na počátku některých slow / za g/ spoluzwučné / vžijwagij. Příjklad obogijho / Jan / Jakub / yazyk / yátry / yakož. Protož tu z těch dwau vocálnijch liter / nikdyž diphthongus neniij: neb swé mocy nadržij. Syc musylby řijci w gedné syllabě / J/a/n, J/a/kub.

k/ w swém zněnij vždy gednosteyný zwuk držij. Yako k wám / kwapně. Po k/ nemůž než weliké /y/ býti. yako kysse / kým / kýž. A zadu / wsseliký / weliký.

l/ někdy w swém zwuku tence se běře. Yako lenochu / lež / lépe: někdy pak hrubě. Yako / blecha / blesk / kluk / lež / za klam. Po l/ někdy malé i/ tence

se klade. yako litera / list: někdy pak hrubě hrubě. Yako lyko / lysý.

m/ rty zawijrá / a zawřenými rty němě zniij. Yako mnoho / mého / dům / sum/. Po m/ také i/ malé y weliké se klade. yako ni / mistr / my / mys/.

n/ bez wrssku / swým obyčegem hrubě zniij. Yako dán / den / sen / wen /. Po n/ slussij i/ ssetřiti / kdy malé i/ a kdy weliké má položeno býti. Yako nikdy / nikoli / a nynij / nýbrž.

ň/ s wrsskem měkčegi zniij. Yako daň / naň / peň.

c/ hlasem y accentem vždy gednosteyně okrauhle se běře: Yako bože / moře.

p/ w české řeči gednosteyné má zněnij: Leč se někde z židowské neb řecké řeči s /h/ spoguge / tehdy za /f/ má čteno býti. yako Raphael / philistynsstij / philozophi / zophia. Po p/ i malé / také weliké se klade. Příjklad prwnijho / piš / pijsmo / pijsař. Příjklad druhého / pytel / pyssný.

q/ té litery Čzechowé w psanij swé řeči nevžijwagij: Protož také w počtu abecedy Čzeské položena neniij.

r/ bez wrssku vždy hrubě ryčij. Yako rak / rek / rosst. To r/ kdežkoli po sobě /y/ má / vždy weliké má. yako ryba / rybnijk / rychle. Při tom /r/ hrubém bez wrssku /z/ dobře se pijssse / y čte. yako wrz / brž.

Někdy se ono k giné vocáli následugicij táhne: yako / brzo / skrze / mrzý / držij.

ř/ s wrsskem chřáplawěgi zniij. yako / řása / řeka / řemen.

Při tom /ř/ s wrsskem kdež se koli /i/ pijssse vždy se má malé / tenké / krátké / neb dwogité psáti. Yako při / dři / řijkali / řijdili. Při tomto /ř/ chřáplawém s wrsskem / ta litera /z/ vždy zbytečně se pijssse: neb se nikdy nečte. A byt se měla čijsti / musyloby býti obtijžně sseplánij. leč při wer-sáli / když někdy při /R/ mijsto samého wrssku /ž/ s wrsskem mu=

sý položiti. jako Ržeň / Ržekl pán pánu mému: To sau ti rozumně nad giné w swém yazyku znali / kteříž wýtiskugijce zákon / po žádném c/ ani po r s wrsskem / té litery /z/ zbytečně netiskli.

/s/ napřed / neb w prostřed flowa gediné / obdlauné: neb zadu malé. podobně jako hauser tence /sypij /s/s/. Příklad /šám/ /sem / /nes / nás / wás / nes.

Prostřed flowa chceš li dvě /s/ položiti / jako takto: /s/ aby gedno k předni vocáli / a druhé k následugijcý tence /slušelo: máš napřed s/ maličké a potom dlouhé položiti. Jako maso / Jmpresor. Při tom /s/ tenkém vždy má veliké /y/ býti. jako /yt / /ýt / /ylný / /mijy / /presy.

/š/ dwogité /š/ obě dlouhé / neb gedno dlouhé / s druhým krátkým zadu / aneb /samo s/ malé s wrsskem takto /š/ hrubě zni. podobně jako když kto /slepice odněkud /haanij /š/s/s/. Příklad /šat / /des / /weš. Prostřed flowa chceš li dvě /š/ položiti / aby gedno k předni vocáli / a druhé k následugijcý hrubě /slušelo. Máš napřed š/ maličké s wrsskem / a potom dvě dlouhé /s/ spolu /wázané položiti takto /šš/. jako /yššij. Wšak ž/ s wrsskem obyčeyně w prostřed flowa /šš/ předchází. jako /nižšij / /těžšij / /vžšij. Při tom /šš/ vždy malé /i/ gedno neb dwogité má býti. jako /ššik / /ššidlo / /ššijp / /šširšij.

t/ bez wrssku / hrubě swým zwukem zni. jako /mat / /nat / /ssat / /máti. Po t/ kdež se i/ malé klade: má tence složeno býti. jako /tiskne / /tjisse / /zadu /mijti / /pijti. Kdež se pak veliké y/ klade / má hrubě složeno býti Jako /tys / /týměř / /zadu /nehty / /prsty.

t~/ s wrsskem tenčegi zni. jako /tat~/ /tut~/ /rmut~/ /nut~/.

u/ bez accentu krátké gest: Jako /nuže / /tuze.

ú/ s accentem dlouze a wostřegi zni. jako /rúže / /núže / /kúže.

w/ Litera w Česke řeči velmi potřebná. Ta

kdež se sama před ginými slowy klade: aneb když se napřed spolu s ginými consonanty spoguge / neb kdež zadu po vocáli-lich stogij: vlastně a zvučité swým zwukem zni. Příklad prwnijho / w dům / w hrst / w kost. Příklad druhého: /wbij / /wstup / /wlož. Příklad třetijho: /wzaw / /měw / /diw / /kow / /těchto mužůw / /rekůw. Ta pak když před vocálemi w gednu syllabu s nimi se spoguge / gest to což latiniijcy řikagij / že /v/ gde w moc consonanty. jako /wacław / /welijš / /widijš / /wosk / /woře. Po té literě /i/ tenké y hrubé se klade. Jako /wiz / /wijte / /wydám / /wygdu.

x/ w Česke řeči jakož y w latijnské swý zwuk držij. jako /Alexander / /Alexj.

z/ bez wrssku tence zni. Jako /z země / /z záhonu. Při tom z/ bez wrssku vždycky /y/ veliké klásti se má. Jako /zysk / /zyma / /zygmund.

ž/ s wrsskem hrubě zni. jako /žádost / /ženich: Po tom ž s wrsskem vždy malé i/ gedno neb dwogité se pijsse. Jako /žid / /žiw / /žijžen / /žijdle. Kdež Z wersále gest / a má hrubě zni-
ti / /mijsto wrssku kterýžby nad nijm měl státi / /obyčey gest /i/ malé po něm psáti. jako /Zialtář / /Zienich.

PRZIKLADOWE NIEKTERZI

rozličného vžijwanij té litery /i/ malé / y veliké.

Ted nynij mnozí páni byli / y panij / y panny byly / w bijlým rausse / s milými přaately / milij hosté nassi.

O milý holý co velmi bolij / kdyžkoli okolo hlavy trdlem holij.

Po /c/ bez wrssku y s wrsskem. Cyn / když gest čij / cyzým darmo gey činiti.

Po /r/ bez wrssku y s wrsskem. Ryby w swé rychlosti / řijdce při kři dlouho se držij.

Po /s/ a po /t. Syt sem yá y ty / toho sýtij ssirokého w ssi-
ři gehó.

Po z/ bez wrssku y s wrsskem. W nauzy žiwnosti a žijžniwosti /
darmo se v žida zysku nadijti.

BREVIATVRY NEB VKRA
cowánij Českého psanij.

Wssecky vocáles / neb hlasyté litery / kdyžkoli bud[~] to w
prostřed neb na koncý / weyss nad giné litery se stawěgij:
okazugij před tijn / nebo litery / neb syllaby některé wy-
pusstěnij. Yako / pá^v / mé^v / ge^o / dobré^o. Též se to děge /
když se consonantes / neb spoluzwučné / zadu někde weyš nad
giné wystawugij. Také když se w psanij někdy poslednij syl-
laby weyš nad giné prwněysij stawěgij. Yako / příkazo / a
nahóre.li / za příkazowali. Též wassij / a nahóre /ti/ za
wassij milosti.

Wrssek když mezy některými literami / a tau vocálij weyss
stogij: za /i/ stogij. Yako bě/dě/ně/tě za bie/die/nie/tie.
Kdež /i/ swú moc vocálnij tratij / a za consonant znij.

Tytlowé prostij nade wssemi vocálemi / napřed / v pro-
střed / y při koncý / wssudy /m/ neb /n (yakž rozum káže) wy-
znamenawugij.

Při té liteře /p/ rozličnij tytlowé sau. p̄/ za pře yako
p̄dkem. p̄/ za při. yako p̄klad. p/ za pro. yako prok. p̄/ za
pra/. yako p̄ha / p̄wo. Též w psanij takowý tytel za /ra/ nad
ginými mnohými literami se stawij / y někdy za /na.

Niekeré breuiatúry w českém psanij welmi krátké sau. yako
/S/ za swatý. .t. samo / se dvěma puncty napřed a zadu / za
to gest / neb za / totižto / se klade.

A w krátkosti powěda / wssecky breuiatúry českého psanij /
krátce nemohau sebrány býti. Také w tisstěnij se nenalézagij:
w psanij / neb čtenij / každý obyče=

gem snadně se gim naučij.

DRVHA STRANKA CZE
ské Orthographij.

Ku poznánij Druhé stránky Orthographii w české řeči / s stra-
ny smyslu řeči: yak se která řeč / kterými puncty dělij / y
k oddechnutij když se čte / y k snadněysijmu smysla pozná-
nij. Potřebij gest ssesterý punct a přitom moc každého ozná-
miti / y příklady to okázati. Aby každý / ktožby nowý Testa-
ment skrze Erazma zprawený četl / wsem punctom w něm polože-
ným / mohl rozuměti: a tak slussně y rozumně gey čijsti. Ač-
koli w některých Jmpressých lépe / a w některých hůře / skrze
impressory / punctowé sau položení.

VIRGVLA Neb suspensiuus.

W České neb německé řeči se stawij sstráyssek tenký obdýlný /
ne vprijmě zhúru / ale po ssikem takto. /. slowe virgula:
to gest prautek / neb čárka. Nyněysij latiniijcy / obyčeyně
dole púl krauzka maličkého zpátkem kladau / a suspensiuus mu
řijkagij.

A takowý punct se klade / když řeč začatá gesstě tak wisý
/ že neníj smysl celý / ani celé řeči vyplněnij. Yako w příj-
kladu. Počátek weselého zvěstowánij Gezu Krysta syna božij-
ho / Tu gest řeč začatá / wssak tu neníj ani smysl celý / ani
té začaté řeči plně dokonánij.

GEMINVS

Punct dwogitý / kdež gedén nad druhým stogij /

wáli se k niym /gich/ tehdy /gich/ bude casus genitivi non possessiui. Exempla položijm dvě neb tři / ostatku rozumě: Erunt duo in carnem vnam / Bude gich dvě za gedno tielo. Erunt quinque in domo vna diuisi / Bude gich pět w domě gednom rozdělených. Nadto přidává se také /gich/ pronomen takovým způsobem / k slowom těmto. Málo / maličko / méně / nayméně / mnoho / wijce / naywijce: neb řijkáme / Málo gich bylo na kázani: Ale mnoho gich bylo v krčmě.

REGVLA DE NEVTRO PLVRALI

Pronomina neutra pluralia / absque substantiuis posita. Yako / hec / ea / que / et similia / pěkněgi se exponugij singulariter bez věcij / nežli pluraliter s věcmi. Exempla: Hec locutus sum vobis / To mluwil sem wám / ne tyto věcy mluwil sem wám. Introferentes ea que non licet / Wnássegijce tam to což neslusselselo / ne ty věcy kteréž neslusselsely. Reddite que sunt cesaris cesari / et que sunt dei deo / Deyte což gest Cýsařowo cýsaři / a což gest božijho bohu / ne které věcy sau cýsaře etc. Quaecumque scripta sunt / lépe dijss / cožkoli psáno gest / nežby řekl / kterékoli věcy psány sau etc.

REGVLA DE DIPHTONGO.

Yakož napřed de nomine powědijno o tom diphthongu /au: též tuto máss rozuměti. Zie když accusativus casus má swú termínácý na ú/ tehdy ablativus má se skonati na au: To gest / když sau accusativi casus pronomina tato / mú / twú / swú / onú / které / yakú / mnú / tebú / sebú: Tehdy ablatiui casus / per diphthongon psáti y mluwiti se magij takto: Mau / twau / swau / onau / kterau / yakau / mnau / tebau / sebau. Exemplum primi: Faciam omnem voluntatem tuam / Včiniym wssecku wúli twú: hle tu máss accusativum. Exemplum secundi: Mea hoc gestum est voluntate / To se stalo mau wúlij: hle tu máss ablativum.

TRZETII STRANKA ETY

mologij gest (yakž latinijcy řijkagij)

De verbis.

NOTA PRIMO.

Tiech slow vžijwati máme / kteráž sau nynij w českém zazyku neyzwykleysij: Neb slussij mluwiti y psáti / ne wedlé obyčege starobylého / ale wedlé obyčege zyklosti / kterýž nynij naywijce mezy lidmi běžij. A to gestli obyčey dobrý / neb zlého následowati nemáme. To proto prawijm / neb sau mnohá slowa / tee gesstie wetchee Česstiny / hrubá: gimiž se mnozý bez potřeby zanepražňugij / tak w psanij / yako y w mluwenij. A sau ta kteráž se skonawagij.

sse		bijssse / dijsse / měgijssse.	
sta		řeklasta / mluwilasta / mlčelasta.	
na	chu	stáchu / posmijwáchu / přimlúwáchu.	
	ch	gidech / dách / wzách.	
	ma	děma / pod`ma / sed`ma.	k tomu také y
	ta	děta / pod`ta / sed`ta.	bijchom / a wece.

Lépe by gistic bylo aby ta a takowá slowa wsseliyaká z Českého zazyku dokonce wypadla: a giná mijsto tiech w obyčey wwedena byla. Neb slussně / a práwě múžess řijcy:

	bijssse	byl byla bylo / secundum generis conuenien-
		ciam.
	řeklasta	řekli.
	stáchu	stáli.
za	gidech	ssel ssla sslo / secundum generis conuenien-
		ciam.
	gděma	gděme.
	gděta	gděte.
	bijchom	byli sme
	wece	řekl řekla řeklo:

Gest / a Sau. Ta slova zbytečně bez potřeby (až k wosskli-
wosti y tesknosti čtenij y slyssenij) do Biblij sázeli na mno-
hých / a týmeř bez čijsla mijstech: ti kteříž nám Českú
Biblij wytiskli. Gessto tiech slow gen tu vžijwati máme /
kdež gest gich býti potřebij. Yako: vžrijmet[~] ho tak yak gest.
a Búh láska gest. Item: Slepijt[~] sau / a wúdcie slepých. A po-
woláwá tiech kteříj neysau / yako tiech kteříj sau: Ale kdež
tiech slow neniť potřebij / yako pátého kola v wozu .t. když
bez nich yazyk dobře se weze / a rozum bezpečně sedij / tut[~]
býti nemagij. A protož neřijkey / Prssel gest désst[~] / a tek-
ly sau řeky. Aníž řijkey / Mluwil gest němý / y diwili sau se
zástupowé. Neřijkey také: Stalo se gest když sau ssli: neb ta
slova gest / a sau / zbytečně tu mluwijss. Ale mluw takto bez
toho barbarismu: Prssel désst[~] / a tekly řeky: Mluwil němý /
y diwili se zástupowé. Stalo se když ssli.

Hle cot[~] se zdá / kdyby tu tráwu zbytečnú někto powyplel /
wočby biblij skrowněysij byla? Stanet[~] se (budeli Búh ráci-
ti) někdy.

Ale mohlby tuto někto řijcy: Poněwadž řijkáme in numero
singulari ex persona prima / Já sem slyssel a ex persona se-
cunda / tys slyssel: pročbych také neřekl ex persona tertia
On gest slyssel? A poněwadž také řijkáme in numero plurali /
ex personis primis: My sme slysseli / a ex personis secundis /
wy ste slysseli: pročbych také neřekl ex personis tercijs /
Oni sau slysseli? Wieděti máss / že tiech slow / gest / a
sau / s ginými slowý terciie persone / spoyowati nemáme / z
teeto příjčiny. Quia omne verbum indicativum praeteriti tempo-
ris / w Českém yazyku samo od sebe třetij osobu / neb in
plurali / třetij osoby / wyprawuge: Neb Český yazyk nemá swé
wlastnij terminací na každú obwlásst[~] osobu / yako yazyk la-
tinský: Ale má gednosteynú terminací in numero singulari / a
in numero plurali také gednosteynú.

Exemplum primi: Audiebam audiebas audiebat / audiebamus audie-
batis audiebant: Audiui audiuiisti audiuit / Audiuimus audiui-
stis audiuerunt. Exemplum secundi: Slýchal slýchal slýchal /
slýchali slýchali slýchali. Slyssel slyssel slyssel / slysseli
slysseli slysseli. A protož musýss k té terminací / kteráž
sama od sebe gest terciie persone / přidati / sem / neb s / neb
sme / neb / ste: Přidássi /sem/ a dijsli slýchal sem / neb
slyssel sem: gižt[~] bude z toho obého gedno slowo prime persone
numeri singularis. Dijsli slýchals / neb slyssels: budess
mijti verbum persone secunde numeri singularis: Dijsli slý-
chali sme / neb slysseli sme: bude z toho verbum prime perso-
ne / numeri pluralis. Dijsli slýchali ste / neb slysseli ste
: budess mijti verbum persone secunde numeri pluralis. Ale
přidássi gest / k tomu slowu / slýchal / neb slyssel: a při-
dássi sau / k slowu slýchali / neb slysseli: přidássi osobu
třetij / k osobě třetij. a osoby třetij / k osobám třetijm:
a to bude zbytečně a bez potřeby. Neb tato slova / slýchal
slyssel / slýchali slysseli / sama od sebe sau terciie persone.
A protož tertia persona / nemá býti k nim odginud přidána:
yako pro osoby prwnij a druhé / přidati se musý.

Také tuto znamenay: kteříž Českú Biblij wykládali y tisk-
li / k oznámenij verbi indicatiui praeteriti temporis / sin-
gularis numeri / secunde persone: mnohokrát kladli to verbum /
sy: Gessto pro vkrácenij (yakož česká řeč tomu chce / a tak
se mluwij) mijsto toho / wždycky gednosteyně měli gen /s/ malé
na koncy toho slova přidáwati. Yako: zawrhl řeči mé / ne za-
wrhl sy. Též: Et noluiisti / a nechtěls / ne nechtiel sy. Také
to /s/ k oznámenij verbi secunde persone / w české řeči / ně-
kdy cum nomine zadu stogij . yako: Bonitatem fecisti cum ser-
uo tuo / Dobrotus včinił s služebnijem swým. Niekdy cum pro-
nomine: yako: Quid fecisti / Cos včinił. Niekdy cum aduerbio.
yako: Facies

ei sicut fecisti Seon regi Amorreorum: Včinijss mu / yakos včinił Seonowi králi Amorreyskému. Niekdy cum coniunctione. Exemplum: Quia vidisti me Thoma credidisti / žes mne widěl Tomássi vvěřils. To slowo /sy/ w české řeči se nemá klásti: Než kdež se w latijně to slowo /es/ per se klade. yako: Tu es rex Judeorum? Co sy ty král židowský? Těž: Vere tu ex illis es / w prawdě ty z nich sy. Excepcio in verbis deponentalibus / et neutropassivis. Ač se při tiech w latijně /es/ zgewně klade: Wssak že w české řeči / habent actiuam terminationem / toliko /s/ zadu se přidává. yako: Locutus es ad cor ancille tue / Mluwils k srdcy dijkwy swé. Těž: Et gauisa es ex toto affectu super terram Israel. A radowalas se wssij žadostij nad zemij Yzrahelskú.

De preterito imperfecto / perfecto / et plusquamperfecto
 Poněwadž giná sau slowa / temporis praeteriti imperfecti / a giná temporis perfecti / a giná plusquamperfecti: Tak že se dělij od sebe / netoliko terminacione / ale y significacione. Neb giné gest řijcy přicházeli / a giné přissli / a giné / byli přissli. Exemplum primi: Veniebant de cuncto populo ad audiendam sapientiam Solomonis: Přicházeli ze wsseho lidu / aby slysseli múdrost Ssalomúnowu. Exemplum secundi: Venerunt in sanctam ciuitatem / Přissli do swatého města. Exemplum terciij: Qui circa vndecimam horam venerant / acceperunt singuli denarium / Kterijž při hodině gedenácté byli přissli / wzali geden každý po grossi. Wssak zney / že latinský yazyk / gednoho yako druhého / častokrát vžijwá. Exemplum: Diligebat Jesus Martham. Klade se tu / diligebat / za dilexit: Neb řijkáme / milowal (ne milowáwal) Gézus marthu. Niekde pak práwě yakž má býti. Exemplum: Sic deus dilexit mundum / vt filium

suum vnigenitum daret / Tak Bůh milowal swět / že syna swého gednorozeného dal. Těž: Stabat Jesus secus stagnum / klade se stabat / za stetit / neb řijkáme Stál (ne stáwal) Gezus podlé gezera. Niekde pak práwě yakž má býti. Exemplum: Jesus stetit in medio eorum / Gezus stál w prostřed nich. Takowá proměna w latinském yazyku pro gehu okrasu se děge / Ale my w našem yazyku swé w tom wýmluwnosti ssetřiti máme / abychom tak mluwili yakž má mluweno býti.

Byl / byla / bylo.

Byl / byla / bylo: dwogijm obyčegem se vžijwá. Gednau když se postawuge samotně / sine addicione alicuius verbi / a tak mijwá swú vlastnij significacy. Exemplum: Erat in diebus Herodis regis sacerdos quidam / Byl za dnú Herodesa krále kněz něyaký. Druhé: když se přidává ad verbum praeteriti plusquamperfecti temporis / aby byl rozdił mezy praeteritum perfectum a praeteritum plusquamperfectum w českém yazyku. Exemplum: Qui circa vndecimam horam venerant / acceperunt singuli denarium / Kterijž při gedenácté hodině byli přissli / wzali geden každý po grossi.

De tertia persona singulari imperatiui modi.

Tertia persona imperatiui modi singularis / slussně se exponowati může tež yako secunda. Exemplum: Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam. Yakož tu fac exponugess včič / tak také / faciat vobiscum dominus misericordiam / máš exponowati / faciat včič. Tak wssudy exponúy / lečby kde ta expositio státi nemohla.

Regula de Se:

Yakož k některým slowom ten termin /se/ přidáwáme /aby ta slowa yasný rozum měla. Exemplum: Nolite timere: Omnes miramini / Neboyte se / Wssick=

ni se diwijte. Kdež neboyte / a diwijte / bylaby slowa ničemná / kdyby k nim nepřisadil / se. Tak zase sau slowa některá / gessto k nim toho terminu /se/ ne vždy přisaditi slussij. Exemplum: Interrogabant eum discipuli eius / Otazowali ho včedlnijcy geho. netřeba tu se neb bez něho rozum celý gest.

Regula de: t̃:

Wiez že někdy na konců slow přidává se litera /t̃/ pro přijsnost gistoty té wěcy / o kteréž se mluwij. Exempla: Přigdet̃ pán Bůh můj: Newezmut̃ z domu twého telce: Magijt̃ Mozesa y proroky / necht̃ gich poslúchagij. A ta litera někdy se přidává in nominibus. Exemplum: Jant̃ gest gménò geho. Niekdy pronomínibus. Exemplum: Námt̃ neslussij zabiti žádného. Niekdy aduerbijs. Exemplum: Niekdyt' wpadnu gednoho dne w ruce Sálowy. Niekdy coniunctionibus. exemplum: Neb nebot̃ gednoho nenáwiděti bude / a druhého milowati. Niekdy pak ta litera /t̃/ přidává se in fine verborum / a zwuk té litery zawijrá w sobě pronomén tobě / tak že netřeba řijcy tobě. exempla. Mittam tibi hadum de gregibus / Posslit̃ kozlátko z stáda. Dabo tibi poculum ex vino condito / Dámt̃ nápoj z wijna wđělaného. Dedissem tibi decem argenti siclos / et vnum balteum / Dalt̃ bych byl deset lotů stříjbra / a gedno wopásanij.

Regula de /ž/

Slussně a pěkně někdy litera /ž/ přidává se k slowom tiem / kteréž sau verba imperatiua / a deprecatiua: Neb zbuzuge / a syně pobijzý: gesstoby slowo samo bez té litery nemohlo tak syně / ani rozkazowati / ani prosyti. Exemplum primi: Hled̃ tež at̃ wás žádný neoklamá. exemplum secundi: Deyž gim podle skutků gegich. Toho dle / při wssech slowijch prosýčých

w modlitbě páně / k horliwěysijmu vprossenij / má wssudy /ž/ přidáno býti. Yako: Poswětiž se gméno twé: přidiž králowstwij twé. dieyž se wúle twá etc.

Regula de Diphtongo / au.

Ten diphtongus /au/ potřebně pro rozumu wyswětlenij / w mluwenij y w psanij / zachowati se má: Aby byla differentia inter numerum singularem / et numerum pluralem / in personis verborum. Exemplum: Já budu gim za Boha / a oni budau mi za lid.

Est: Toho slowa /est/ nessesřili vlastně / wykladači zákona: že quando construitur cum dativo / debet exponi per habet. yako. Et huic erat soror nomine Maria / A ta měla sestru gménem Marygi / neřijkey / a té byla sestra. Též: Duo debitores erant cuidam creditori / Niekaký wěřitel měl dwa dlužnijky. Též: Argentum et aurum non est mihi / Stříbra a zlata nemám. Též podle náprawy Erazmowy: Quid mihi tecum est mulier / Zieno co já mam s tebau činiti. Nihil tibi cum iusto illo / Nic ty neměy činiti s tijmto sprawedliwým.

Noli. Ač noli / vlastně gest nechtěy / wssak když se postawuge cum verbo infinitiui modi / tehdy se má exponowati za / non. exemplum: Noli timere (Erasmus / ne metuas) neboy se. noli scribere / nepiss. Též in numero plurali. nolite. Nolite expauescere / Nelekeyte se. Lépe tak dijss. nežby řekl / nechtieyte se báti. nechtiey psáti. nechtiey plakati. nechtiey se lekati. Ačby potřebij bylo mnohá verba / neb slowa oznámíti / gichž wykladači biblij České newlasstně vřijwali: Ale mám zato / že ti křejž Testament nowý / Erazmem napraweny wyložili / při něm to oznámij.

Finis de verbo.